

 **Zakon o zdravstveni
ustreznosti živil in
izdelkov, ki
prihajajo v stik z
živili (ZZUZIS)**

Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov, ki prihajajo v stik z živili (ZZUZIS)

(Členi, ki se nanašajo na oglaševanje, so obarvani rdeče.)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta zakon določa pogoje, ki jih morajo izpolnjevati živila, aditivi za živila in izdelki ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, da so zdravstveno ustrezni ter ureja zdravstveni nadzor nad njihovo proizvodnjo in prometom z namenom, da se varuje zdravje ljudi, zaščitijo interesi potrošnika in omogoča nemoten promet na notranjem trgu in s tujino, spremljanje (monitoring) zdravstvene ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili ter medresorsko in mednarodno sodelovanje na področju zdravstvene problematike prehrane in prehranske politike.

2. člen

Posamezni pojmi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

Živilo je vse, kar ljudje uporabljajo za prehranske namene v nepredelani, polpredelani ali predelani obliki, vključno s pitno vodo. Pojem živila zajema tudi aditive za živila, pomožna tehnološka sredstva, snovi za obogatitev živil in žvečilni gumi. Med živila se ne štejejo tobak in tobačni izdelki, zdravila ter psihotropne substance.

Živila živalskega izvora so sestavni deli živalskega telesa in od njih oziroma od živali pridobljeni proizvodi v nepredelani, polpredelani ali predelani obliki, za katera se po mednarodnih pogodbah zahteva mednarodno veterinarsko dokazilo (v nadaljnjem besedilu: certifikat).

Nova živila so živila ali njihove sestavine, proizvedene s pomočjo modernih biotehnoloških postopkov (gensko spremenjena živila) in tehnoloških postopkov, ali pridobljena iz rastlin oziroma od živali, ki se niso uporabljale za prehrano ljudi.

Pitna voda je voda iz javnih sistemov za oskrbo s pitno vodo, voda za pakiranje ter predpakirana pitna voda, namenjena javni porabi.

Izdelki ter snovi, ki prihajajo pri proizvodnji in prometu živil v stik z živili, so:

- posoda, pribor, oprema, naprave in embalaža za živila;
- sredstva za čiščenje in razkuževanje, ki se uporabljajo v proizvodnji in prometu živil.

Proizvodnja je priprava, obdelava, predelava, dodelava in pakiranje živil ter izdelkov in snovi, ki prihajajo v stik z živili, v končno obliko ter hramba pri proizvajalcu. Za proizvodnjo se šteje tudi pripravo jedi za javno prehrano.

Promet so vsi postopki po končani proizvodnji, ki vključujejo hrambo, prevoz, razdeljevanje in prodajo končnih proizvodov, vključno z njihovim izvozom ali uvozom, z namenom oskrbe uporabnika s proizvodi proti plačilu ali brez plačila, razen v znanstvene namene.

Aditiv je vsaka snov, ki se običajno ne uporablja oziroma uživa kot živilo in ne predstavlja običajne, tipične sestavine živila, ne glede na to, ali ima hranilno vrednost ali ne, se pa namensko dodaja živilu iz tehnoloških in organoleptičnih razlogov v proizvodnji, pakiranju, za prevoz in hrambo, ima neposredne ali posredne učinke na živilo in postane sestavina živila.

Pomožno tehnološko sredstvo je vsaka snov, ki se običajno ne uporablja oziroma uživa kot živilo, se pa namensko uporablja v predelavi živil iz tehnoloških razlogov, zaradi česar so njeni ostanki ali njeni razgradni produkti lahko sicer nenamensko vendar pričakovano prisotni v živilu.

Onesnaževalec (kontaminant) je katerikoli biološki, kemični, fizikalni ali radiološki agens, ki je nenamensko prisoten v živilu kot posledica postopkov pridelave kmetijskih pridelkov in surovin živalskega izvora, oziroma proizvodnje in prometa živil, ali kot posledica onesnaženja okolja.

Živila za posebne prehranske namene so živila, ki se zaradi specifične sestave ali načina predelave bistveno razlikujejo od običajnih živil ter so zaradi specifičnih prehranskih lastnosti namenjena prehrani določenih skupin oseb z motnjami prebave ali presnove, osebam, katerih fiziološko stanje zahteva nadzorovano in usmerjeno prehrano z določenimi snovmi v živilu ter dojenčkom in malim otrokom.

Hranilne snovi (hranila) so beljakovine, ogljikovi hidrati, maščobe, vitamini in minerali ter druge bistvene sestavine živil, ki vplivajo na energijsko in biološko vrednost živila.

Biološka vrednost pomeni izkoristljivost v živilu vsebovanih hranilnih snovi v organizmu.

Energijska vrednost pomeni energijo, ki se sprosti pri presnovi iz hranilnih snovi, vsebovanih v določeni količini živila.

Prehranska oziroma hranilna vrednost živila pomeni energijsko vrednost živila in vsebnost hranilnih snovi v določeni količini živila.

Higiena živil pomeni zahteve in ukrepe, potrebne za zagotavljanje zdravstvene ustreznosti oziroma varnosti živil v vseh fazah njihove proizvodnje in prometa.

Osebna higiena pomeni zahteve in ukrepe, potrebne za zagotavljanje snaznosti in urejenosti oseb, delovne obleke in odsotnosti povzročiteljev bolezni, ki se lahko prenašajo z živali.

HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point) je sistem, ki omogoča identifikacijo oziroma prepoznavanje, oceno, ukrepanje in nadzor nad morebitno prisotnimi škodljivimi agensi v živilih, ali stanji, ki lahko ogrožajo zdravje človeka.

Varnost živil pomeni zagotovilo, da živilo ni škodljivo za zdravje potrošnika, če je pripravljeno oziroma zaužito za predviden namen.

Zdravstveni nadzor pomeni nadzor nad pogoji za zagotavljanje zdravstvene ustreznosti živil, aditivov za živila, hranilnih snovi za obogatitev živila, izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živali, predpisanimi s tem zakonom ter predpisi, izdanimi na podlagi tega zakona zaradi preverjanja njihove neškodljivosti za zdravje in s tem primernosti za uporabo v prehranske namene oziroma za predviden način uporabe.

Zdravstvena ustreznost živil je varnost živil ter ustreznost njihove sestave glede vsebnosti življenjsko pomembnih hranilnih snovi, ki vplivajo na biološko in energijsko vrednost živil.

Zdravstvena ustreznost izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živali, je varnost izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živali ter ustreznost njihove sestave.

II. POGOJI ZA ZAGOTAVLJANJE ZDRAVSTVENE USTREZNOSTI ŽIVIL

3. člen

Proizvodnja in promet živil se morata izvajati skladno z načeli higiene živil.

Proizvodnja in promet živil se lahko izvajata le v objektih, prostorih in na mestih, ki ustrezajo higienskimi in zdravstveno-tehničnim zahtevam.

Predpise o higienskih in zdravstveno-tehničnih pogojih v proizvodnji živil živalskega izvora in njihovem prometu v zvezi z uvozom, izvozom, prevozom, tranzitom ter skladiščenjem na debelo, izda minister, pristojen za veterinarstvo.

Predpise o higienskih in zdravstveno-tehničnih pogojih v proizvodnji živil rastlinskega in mešanega izvora in v prometu živil, izda minister, pristojen za zdravstvo.

Predpise o higienskih in zdravstveno-tehničnih pogojih v prometu pošiljk surovega mesa, rib in vodnih organizmov, ki niso predpakirane, izda minister, pristojen za veterinarstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravstvo.

4. člen

V proizvodnji in prometu z živali lahko delajo samo osebe, ki imajo ustrezno strokovno izobrazbo za delo z živali, oziroma so zanj dodatno usposobljene in izpolnjujejo osnovne zahteve osebne higiene. Pravne in fizične osebe, ki se ukvarjajo s proizvodnjo in prometom živil, so dolžne skrbeti za stalno usposabljanje delavcev, ki prihajajo pri delu v stik z živali.

Predpise, ki določajo osnovne zahteve osebne higiene, pogoje za usposobljenost za delo z živali ter način in izvajalce usposabljanja, izda minister, pristojen za zdravstvo.

5. člen

V proizvodnji in prometu živil ne smejo delati osebe, ki so prenašalci povzročiteljev nalezljivih bolezni, zaradi česar bi lahko neposredno ali posredno preko živil ogrožali zdravje potrošnika.

Predpis, ki določa zdravstvene zahteve za osebe, ki pri delu v proizvodnji in prometu z živali prihajajo

v stik z živili, izda minister, pristojen za zdravstvo.

6. člen

Živila so zdravstveno ustrezna oziroma varna, če:

1. ne vsebujejo mikroorganizmov ali parazitov oziroma njihovih razvojnih oblik ali izločkov, ki lahko škodljivo vplivajo na zdravje ljudi;
2. ostanki pesticidov in zdravil za veterinarsko uporabo, ki so na osnovi dobre kmetijske in veterinarske prakse pričakovana posledica uporabe teh snovi v postopkih pridelave kmetijskih pridelkov oziroma surovin živalskega izvora, ne presegajo najvišje dovoljene koncentracije;
3. ne vsebujejo strupenih kovin, nekovin, drugih kemičnih onesnaževalcev iz okolja ter strupenih in drugih snovi v koncentracijah, ki lahko škodljivo vplivajo na zdravje ljudi;
4. ne vsebujejo aditivov, ki niso dovoljeni za proizvodnjo živil ali ne izpolnjujejo pogojev čistosti oziroma če njihova količina ne presega dovoljene;
5. če ostanki pomožnih tehnoloških sredstev oziroma drugih snovi, ki se uporabljajo v proizvodnji živil, ne presegajo najvišje dovoljene koncentracije, oziroma ne vplivajo škodljivo na zdravje ljudi;
6. ne vsebujejo radionuklidov nad dopustno mejo ali niso obsevana nad mejo, določeno s predpisi, oziroma pod mejo učinkovitosti obsevanja;
7. niso mehanično onesnažena s primesmi ali tujki, ki so lahko škodljivi za zdravje ljudi, povzročajo odpor pri potrošnikih ali neposredno ogrožajo zdravje;
8. je njihova sestava, ki lahko vpliva na biološko in energijsko vrednost živila, v skladu s predpisanimi pogoji;
9. niso njihova sestava ali organoleptične lastnosti (okus, vonj, videz) zaradi fizikalnih, kemičnih, mikrobioloških ali drugih procesov tako spremenjene, da so namensko neuporabna;
10. je njihov rok uporabnosti čitljiv in ni pretečen;
11. so živila živalskega izvora označena z oznako zdravstvene ustreznosti.

Predpise iz 1., 3., 6. in 7. točke prejšnjega odstavka, izda minister, pristojen za zdravstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za veterinarstvo.

Predpise iz 5. točke prvega odstavka tega člena, ki se nanašajo na čistost tehnoloških sredstev oziroma drugih snovi in 8. točke prvega odstavka tega člena, izda minister, pristojen za zdravstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo in prehrano.

Predpise iz 2. in 9. točke prvega odstavka tega člena izda minister, pristojen za zdravstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo in prehrano in ministrom, pristojnim za veterinarstvo.

Predpise iz 5. točke prvega odstavka tega člena razen pogojev čistosti in 10. točke prvega odstavka tega člena, izda minister, pristojen za kmetijstvo in prehrano, v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravstvo.

Predpis iz 11. točke prvega odstavka tega člena, izda minister, pristojen za veterinarstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravstvo.

7. člen

Živila iz prejšnjega člena ne smejo v promet, oziroma ne smejo biti v prometu, če vsebujejo onesnaževalce oziroma druge snovi, škodljive za zdravje, oziroma jih vsebujejo v količinah, ki lahko ogrožajo zdravje na osnovi analize in ocene tveganja, ki ga onesnaževalec oziroma druga snov lahko predstavlja za zdravje ljudi.

8. člen

Živila, ki se dajejo v promet, morajo biti opremljena z oznako, ki vsebuje podatke o vseh sestavinah v skladu s posebnim predpisom, ki ureja splošno označevanje predpakiranih živil, ki ga izda minister, pristojen za prehrano, v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravstvo.

V primeru, da je živilo opremljeno z oznako o hranilni vrednosti živila, mora biti hranilna vrednost živila označena v skladu s predpisom iz tretjega odstavka tega člena.

Minister, pristojen za zdravstvo, predpiše v soglasju z ministrom, pristojnim za prehrano, način označevanja ter vrsto podatkov o hranilni vrednosti živil v prometu.

9. člen

Živila ne smejo v promet, če so proizvedena s pomočjo biotehnoloških in tehnoloških postopkov, ki niso strokovno preverjeni, ali so škodljivi za zdravje človeka.

Nova živila morajo biti označena na predpisan način.

Gensko spremenjena živila morajo biti posebej označena, da se lahko ločijo od klasično proizvedenih živil.

Predpise, ki opredeljuje posebne zahteve, ki jih morajo izpolnjevati nova živila in njihov način označevanja, preden smejo v promet, izda minister, pristojen za zdravstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo in prehrano in ministrom, pristojnim za varstvo narave.

10. člen

Živilom se smejo v proizvodnji dodajati aditivi.

Minister, pristojen za prehrano, v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravstvo, predpiše pogoje, ki jih morajo izpolnjevati dovoljeni aditivi za živila in pogoje za njihovo uporabo v živilih.

Minister, pristojen za zdravstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za prehrano, predpiše pogoje, ki jih morajo glede čistosti izpolnjevati aditivi za živila.

11. člen

Da se obogati hranilna in biološka vrednost živil, se sme živilom v proizvodnji dodajati vitamine, minerale in njihove soli ter druge hranilne snovi v predpisanih količinah.

Živila iz prejšnjega odstavka morajo imeti v oznaki naštete sestavine in količine, ki so jim dodane za obogatitev.

Minister, pristojen za zdravstvo, izda predpis, ki določa vrsto živil ter hranilne snovi in njihove količine za obogatitev.

12. člen

Če so živila namenjena posebnim prehranskim potrebam ljudi, pri katerih je potrebno zaradi posebnih fizioloških potreb ali motenj prebave ali presnove doseči določene učinke s kontroliranim uživanjem živil, se jim sme spremeniti sestava ali fizikalne, kemične, biološke oziroma druge lastnosti v primerjavi z drugimi istovrstnimi živilmi (v nadaljnjem besedilu: živila za posebne prehranske namene). Med živila iz prejšnjega odstavka se uvrščajo tudi živila, katerih uporaba mora biti pod zdravniškim nadzorom (živila za posebne zdravstvene namene).

Predpise, ki določajo pogoje, ki jih morajo izpolnjevati živila iz prvega in drugega odstavka tega člena in način njihovega označevanja, izda minister, pristojen za zdravstvo.

III. POGOJI ZA ZAGOTAVLJANJE ZDRAVSTVENE USTREZNOSTI IZDELKOV IN SNOVI, KI PRIHAJAJO V STIK Z ŽIVILI

13. člen

Izdelki in snovi, ki prihajajo v stik z živilmi, ne smejo vsebovati snovi, ki lahko škodljivo vplivajo na zdravje ljudi ali poslabšajo organoleptične lastnosti in sestavo živil, če prehajajo v živilo.

Predpise o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izdelki in snovi, ki prihajajo v stik z živilmi, določi minister, pristojen za zdravstvo.

IV. OGLAŠEVANJE

14. člen

Živilom je prepovedano pripisovati zdravilno lastnost v smislu preprečevanja, zdravljenja ali ozdravljenja bolezni ali jih označevati oziroma oglaševati s sliko, znamenji, izrazi ali besedili, ki bi lahko potrošnika zavedli v zmotu glede sestave, lastnosti, namena uporabe ali učinka delovanja živila. Ne glede na prejšnji odstavek lahko minister, pristojen za zdravstvo, dovoli za posamezna živila, da se v njihovo oznako vpišejo podatki o njihovi zdravilni lastnosti in določi, kako sme biti navedena oziroma oglaševana njihova zdravilna lastnost.

15. člen

Oglaševanje alkoholnih pijač ureja poseben zakon.

V. NADZOR NAD ŽIVILI IN IZDELKI TER SNOVMI, KI PRIHAJAJO V STIK Z ŽIVILI

16. člen

Za zagotovitev zdravstvene ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živil, se izvajajo naslednje vrste nadzora:

1. notranji nadzor, ki ga izvajajo pravne ali fizične osebe, ki proizvajajo ali dajejo v promet živila in izdelke ter snovi, ki prihajajo v stik z živil;
2. uradni zdravstveni nadzor nad živil, pitno vodo, aditivi za živila, sestavo živil, ki lahko vpliva na biološko in energijsko vrednost živil, hranilnimi snovmi za obogatitev živil, izdelki ter snovmi, ki prihajajo v stik z živil, ki ga izvajajo zdravstveni inšpektorji, razen nadzora iz 3. točke tega odstavka;
3. uradni zdravstveni nadzor nad proizvodnjo živil živalskega izvora, njihovim prometom v zvezi z uvozom, izvozom, prevozom, tranzitom, skladiščenjem na debelo ter prometom pošiljk surovega mesa, surovih rib in drugih vodnih organizmov, ki niso predpakirane in uporabo izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik s temi živil, ki ga izvajajo veterinarski inšpektorji.

Strokovno podporo izvajanju uradnega zdravstvenega nadzora iz 2. in 3. točke prejšnjega odstavka, zlasti na področjih kemije, živilske kemije, medicine, veterinarske medicine, živilske mikrobiologije, biotehnologije, živilske higijene in živilske tehnologije, zagotavljajo imenovani javni zavodi.

Javne zavode, ki zagotavljajo strokovno podporo uradnemu zdravstvenemu nadzoru iz 2. točke prvega odstavka tega člena, imenuje minister, pristojen za zdravstvo, javne zavode, ki zagotavljajo strokovno podporo uradnemu zdravstvenemu nadzoru iz 3. točke prvega odstavka tega člena, pa imenuje minister, pristojen za veterinarstvo.

Minister, pristojen za zdravstvo in minister, pristojen za veterinarstvo, določita način izvajanja uradnega zdravstvenega nadzora nad živil ter pogoje za imenovanje javnih zavodov za izvajanje strokovne podpore iz prejšnjega odstavka.

Minister, pristojen za zdravstvo, določi način izvajanja uradnega zdravstvenega nadzora nad izdelki in snovmi, ki prihajajo v stik z živil.

17. člen

Pravne in fizične osebe, ki opravljajo proizvodnjo in promet z živil in javno oskrbo s pitno vodo, morajo v notranjem nadzoru spremljati in zagotavljati njihovo zdravstveno ustreznost v vseh fazah proizvodnje in prometa. Notranji nadzor mora biti vzpostavljen na osnovah HACCP sistema, ki omogoča prepoznavanje mikrobioloških, kemičnih in fizikalnih agensov, ki lahko predstavljajo tveganje za zdravje, izvajanje potrebnih ukrepov ter vzpostavlja stalen nadzor na tistih mestih (kritičnih kontrolnih točkah) v proizvodnji in prometu živil, kjer se tveganja lahko pojavijo.

Če se v notranjem nadzoru ugotovi, da obstaja nevarnost za zdravje potrošnikov, morajo pravne in fizične osebe iz prejšnjega odstavka vzeti iz proizvodnje in prometa zdravstveno neustrezne surovine in živila in o tem obvestiti pristojno inšpekcijo.

Pravne in fizične osebe iz prvega odstavka tega člena morajo voditi dokumentacijo o obsegu in načinu izvajanja notranjega nadzora.

Način izvajanja ter dokumentacijo o obsegu in načinu izvajanja notranjega nadzora predpišeta minister, pristojen za zdravstvo in minister, pristojen za veterinarstvo.

18. člen

Laboratorijsko preskušanje zdravstvene ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živil v okviru izvajanja notranjega nadzora, se lahko opravlja v lastnih laboratorijih ali v drugih laboratorijih, ki izpolnjujejo predpisane pogoje.

Pogoje glede strokovno-tehnične usposobljenosti laboratorijev iz prejšnjega odstavka predpišejo minister, pristojen za zdravstvo, minister, pristojen za veterinarstvo in minister, pristojen za kmetijstvo.

19. člen

Uradni zdravstveni nadzor obsega pregled, vzorčenje, preskušanje, preverjanje dokumentacije in ugotovitve glede:

1. higienskih in zdravstveno tehničnih pogojev objektov za proizvodnjo in promet z živili in pitno vodo ter za javno oskrbo s pitno vodo oziroma prometa živil izven teh objektov ali na javnih površinah;
2. zdravstvene ustreznosti živil, pitne vode in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili v vseh fazah njihove proizvodnje in prometa ter vseh snovi, ki se uporabljajo iz tehnoloških ali organoleptičnih razlogov v vseh fazah proizvodnje in prometa od surovin, polizdelkov, polgotovih do končnih izdelkov ter ustreznost tehnoloških postopkov;
3. higienskega stanja prostorov, naprav, opreme in pripomočkov za proizvodnjo in promet z živili in pitno vodo;
4. zdravja oseb, ki delajo v proizvodnji in prometu z živili in pitno vodo, zaradi preprečevanja nastanka in širjenja nalezljivih bolezni;
5. osebne higiene oseb, ki delajo z živili v proizvodnji in prometu;
6. strokovne usposobljenosti oseb in njihovega znanja o osebni higieni in higieni živil, če delajo v proizvodnji in prometu z živili;
7. izvajanja HACCP sistema v notranjem nadzoru nad živili.

Finančna sredstva za izvajanje uradnega zdravstvenega nadzora se zagotovijo v državnem proračunu.

20. člen

Fizične in pravne osebe, ki proizvajajo, ali dajejo v promet živila in izdelke ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, so pristojnim inšpektorjem iz 16. člena tega zakona, ki opravljajo uradni zdravstveni nadzor, dolžne omogočiti nadzor vseh faz proizvodnje oziroma prometa proizvodov, notranjega nadzora zagotavljanja ustreznosti oziroma kakovosti ter jim na njihovo zahtevo dati podatke o vrsti, sestavi in čistosti surovin, kemičnih sredstev in drugih snovi, uporabljenih v proizvodnji živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili ter drugo dokumentacijo.

Pravne in fizične osebe iz prejšnjega odstavka morajo dati pristojnemu inšpektorju brezplačno na razpolago potrebno količino živil oziroma izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, da vzame vzorec. O tem, da je bil vzet vzorec, se sestavi zapisnik.

21. člen

Če se z laboratorijskim preskušanjem ugotovi, da odvzeti vzorec v postopku opravljanja uradnega zdravstvenega nadzora ne ustreza pogojem zdravstvene ustreznosti, plača stroške preskušanja pravna ali fizična oseba, pri kateri je bil vzorec odvzet.

22. člen

Preskušanje živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili v okviru izvajanja uradnega zdravstvenega nadzora, opravljajo akreditirani laboratoriji na podlagi imenovanja ministra, pristojnega za zdravstvo. Preskušanje živil v okviru izvajanja uradnega zdravstvenega nadzora, za katerega so pristojni veterinarski inšpektorji, opravljajo akreditirani laboratoriji na podlagi imenovanja predstojnika veterinarske uprave.

Pogoje glede kadrovske, strokovne in tehnične usposobljenosti ter postopek za pridobitev oziroma odvzem imenovanja za opravljanje preskušanja določita minister, pristojen za zdravstvo in minister, pristojen za veterinarstvo.

23. člen

Minister, pristojen za zdravstvo, določi v soglasju z ministrom, pristojnim za veterinarstvo in ministrom, pristojnim za kmetijstvo in prehrano, referenčne laboratorije za izvajanje metodoloških in doktrinarnih nalog s področja laboratorijskih preiskav zdravstvene ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili.

Pogoje glede kadrovske, strokovne in tehnične usposobljenosti, ki jih mora izpolnjevati referenčni

laboratorij iz prejšnjega odstavka, določi minister, pristojen za zdravstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za veterinarstvo, in ministrom, pristojnim za kmetijstvo in prehrano.

VI. URADNI ZDRAVSTVENI NADZOR NAD UVOZOM ŽIVIL IN IZDELKOV TER SNOVI, KI PRIHAJAJO V STIK Z ŽIVILI

24. člen

Živila in izdelki ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, ki se uvažajo oziroma začasno uvažajo ali izvažajo zaradi predelave, dodelave in obdelave iz oziroma v tujino, morajo glede zdravstvene ustreznosti izpolnjevati pogoje, ki so predpisani s tem zakonom.

Uvoznik živil ali izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, mora ob vložitvi carinske deklaracije za uvoz vložiti pri pristojnem zdravstvenem inšpektorju, za živila živalskega izvora pa pri pristojnem veterinarskem inšpektorju, zahtevo za pregled pošiljke, ki jo uvažajo, da se ugotovi njena zdravstvena ustreznost.

Živila in izdelki ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, ki se uvažajo, imajo lahko certifikat pooblaščenega organa države izvoznice, da so zdravstveno ustrezni. Certifikati, izdani v državah, s katerimi je Republika Slovenija sklenila meddržavno pogodbo, se lahko uporabljajo neposredno. Ne glede na določbe prejšnjega odstavka je za živila živalskega izvora, ki se uvažajo, certifikat obvezen.

Ne glede na določila tretjega in četrtega odstavka tega člena, lahko pristojni zdravstveni inšpektor, glede zdravstvene ustreznosti živil živalskega izvora pa pristojni veterinarski inšpektor, pregleda in odredi laboratorijsko preskušanje živil ali izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, ki se uvažajo. Stroške laboratorijskega preskušanja in ocene zdravstvene ustreznosti krije uvoznik.

25. člen

Pred začetkom carinskega postopka mora pristojni inšpektor iz drugega odstavka prejšnjega člena potrditi zdravstveno ustreznost pošiljke.

26. člen

Določbe tega zakona se uporabljajo tudi za živila in izdelke ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, ki se uvažajo v proste in carinske cone ali v carinska skladišča.

VII. PRAVICE IN DOLŽNOSTI INŠPEKTORJEV

27. člen

Poleg pooblastil po splošnih predpisih ima pristojni inšpektor pri opravljanju uradnega zdravstvenega nadzora pravico in dolžnost ukrepati tako, da:

1. začasno prepove proizvodnjo in promet živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, za katere se sumi, da so zdravstveno neustrezni, dokler se z laboratorijskim preskušanjem ne ugotovi njihova zdravstvena ustreznost;
2. prepove proizvodnjo in promet živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, če je s pregledom ali z laboratorijskim preskušanjem dokazana njihova zdravstvena neustreznost in neprimernost za prehrano ljudi oziroma predviden namen uporabe;
3. odredi, da se odvzamejo in neškodljivo uničijo živila in izdelki ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, ki ogrožajo zdravje ljudi, na stroške fizične ali pravne osebe, pri kateri so bila odkrita;
4. prepove uvoz zdravstveno neustreznih živil ali izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili in odredi, da se na stroške uvoznika vrnejo pošiljateljju;
5. odredi, da se na stroške uvoznika neškodljivo uničijo zdravstveno neustrezna živila ali izdelki ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, ki se uvažajo, če je ogroženo zdravje ljudi ali če pošiljke ni mogoče vrniti pošiljateljju;
6. prepove proizvodnjo in promet živil znotraj in zunaj poslovnih prostorov, če niso zagotovljeni pogoji, ki preprečujejo škodljive vplive na njihovo zdravstveno ustreznost;
7. odredi, da se odpravijo zdravstveno tehnične in higienske pomanjkljivosti v proizvodnji in prometu

živil, pitne vode in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili;

8. odredi, da se odstranijo z dela osebe, ki delajo neposredno v proizvodnji in prometu z živili in pitno vodo, če bi njihovo zdravstveno stanje lahko neposredno ali posredno ogrozilo zdravje ljudi, če niso usposobljeni za delo z živili ali ne nosijo predpisane delovne obleke ali obutve;

9. prepove nedovoljeno oglaševanje in odredi na stroške oglaševalca odstranitev prepovedanih oglaševalnih sredstev;

10. zapečati objekt, delovne prostore, opremo in predmete oziroma prepove uporabo objekta, delovnih prostorov, opreme in predmetov, če je zaradi zdravstveno tehničnih in higienskih pomanjkljivosti ogrožena zdravstvena ustreznost živil oziroma izdelkov in snovi, ki prihajajo v stik z živili in s tem ogroženo zdravje ljudi;

11. izreče za prekršek denarno kazen, ki se izterja takoj na kraju prekrška.

Ukrepe iz prejšnjega odstavka odredi pristojni inšpektor z odločbo, izdano v upravnem postopku. Pritožba zoper odločbo ne zadrži njene izvršitve.

28. člen

Če pri opravljanju nadzora nad zdravstveno ustreznostjo pristojni inšpektor sumi, da je bil s kršitvijo določb tega zakona in na njegovi podlagi izdanih oziroma drugih predpisov storjen prekršek ali kaznivo dejanje, mora vložiti pri pristojnem organu predlog za uvedbo postopka za prekršek ali podati ovadbo.

VIII. MEDRESORSKO SODELOVANJE

29. člen

Za spremljanje problematike na področju prehrane Vlada Republike Slovenije ustanovi Urad za prehrano Vlade Republike Slovenije.

Urad iz prejšnjega odstavka opravlja naslednje naloge:

- spremlja prehranske navade prebivalcev;
- pripravi predlog nacionalnega programa za vodenje prehranske politike;
- koordinira aktivnosti ministrstev na področju izvajanja prehranske politike;
- usmerja prebivalce v zdrave prehranske navade;
- predlaga način izvajanja programa spremljanja (monitoringa) zdravstvene ustreznosti živil iz 32. člena tega zakona;
- koordinira mednarodno sodelovanje in aktivnosti s področja prehrane;
- opravlja druge naloge, ki jih določi Vlada Republike Slovenije.

30. člen

Nacionalni program za vodenje prehranske politike na predlog Vlade Republike Slovenije sprejme Državni zbor Republike Slovenije.

31. člen

Pri ministrstvu, pristojnem za zdravstvo, se ustanovi Svet za živila in prehrano kot strokovno in posvetovalno telo na področju doktrinarnih, metodoloških in strokovnih nalog v zvezi z vodenjem prehranske politike ter zdravstvene problematike, vezane na živila in prehrano.

Svet iz prejšnjega odstavka sestavljajo strokovnjaki s področja zdravstva, kmetijstva, živilstva, veterine, varstva potrošnikov, izobraževanja ter varovanja okolja.

Člane sveta, ki jih predlagajo ministri, pristojni za delovna področja iz prejšnjega odstavka, imenuje minister, pristojen za zdravstvo.

IX. SPREMLJANJE (MONITORING) ZDRAVSTVENE USTREZNOSTI ŽIVIL IN IZDELKOV TER SNOVI, KI PRIHAJAJO V STIK Z ŽIVILI

32. člen

V Republiki Sloveniji se izvaja spremljanje zdravstvene ustreznosti živil, vključno s pitno vodo, in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili (v nadaljnjem besedilu: monitoring).

Nosilec monitoringa po tem zakonu je javni zavod s področja zdravstva, prehrane, kmetijstva,

veterinarstva in okolja.

Nosilec monitoringa za posamezne onesnaževalce pripravi v sodelovanju s pristojnimi inšpektorati in z javnimi zavodi, imenovanimi za preskušanje zdravstvene ustreznosti živil, pitne vode in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom ter Svetom za živila in prehrano, predlog ciljanih laboratorijskih preiskav živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom (v nadaljnjem besedilu: program monitoringa).

Predlog programa monitoringa ter njegovih izvajalcev se izdela na podlagi ugotovitev in evidenc o zdravstveni ustreznosti živil, pitne vode, ekoloških razmerah v pridelavi, higienskih pogojih in epidemioloških razmerah nalezljivih bolezni v proizvodnji in prometu živil in pitne vode ter evidenc o boleznih, ki so neposredno ali posredno vezana na živila, pitno vodo oziroma izdelke in snovi, ki prihajajo v stik z živilom.

Minister, pristojen za zdravstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo, prehrano in veterinarstvo, ter ministrom, pristojnim za okolje, določi pogoje, ki jih mora glede kadrovske, strokovne in tehnične usposobljenosti izpolnjevati nosilec monitoringa, imenuje nosilce monitoringa za posamezne onesnaževalce ter sprejme program iz prejšnjega odstavka. Sredstva za izvedbo programa krije državni proračun.

33. člen

Zaradi spremljanja vplivov živil, pitne vode in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom, na zdravje ljudi, vodi Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije v skladu z zakonom, ki ureja zbirke podatkov s področja zdravstva, zbirke podatkov o obsegu in rezultatih preiskav pri izvajanju monitoringa.

X. KAZENSKE DOLOČBE

34. člen

Z denarno kaznijo od 500.000 tolarjev do 8.000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, ki se ukvarja s proizvodnjo ali prometom živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom, ali oglaševanjem oziroma reklamno dejavnostjo:

1. če proizvede ali da v promet živila, ki niso varna (6. člen);
2. če da v promet živilo, ki ni opremljeno z oznako, oziroma če oznaka ne vsebuje podatkov o vseh sestavinah (prvi odstavek 8. člena);
3. če da v promet živilo z oznako o hranilni vrednosti, ki ne vsebuje predpisanih podatkov, ali vsebuje napačne podatke (drugi odstavek 8. člena);
4. če da v promet, ali ima v prometu živila, ki vsebujejo onesnaževalce, oziroma druge snovi, škodljive za zdravje, oziroma jih vsebujejo v količinah, ki lahko ogrožajo zdravje na osnovi analize in ocene tveganja, ki ga onesnaževalec oziroma druga snov lahko predstavlja za zdravje človeka (7. člen);
5. če proizvaja živila s pomočjo biotehnoloških in tehnoloških postopkov, ki niso strokovno preverjeni, ali so škodljivi za zdravje človeka, ali jih daje v promet (prvi odstavek 9. člena);
6. če ne označi novega živila oziroma gensko spremenjenega živila na predpisan način (9. člen);
7. če se živilom dodajo aditivi, ki niso dovoljeni, ali so dodani v neustrezni količini ali če je način njihove uporabe neustrezen (10. člen);
8. če živilo nima v oznaki naštetih sestavin, ki so mu dodane za obogatitev in njihove količine (11. člen);
9. če proizvaja ali daje v promet izdelke ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom, ki vsebujejo nedovoljene snovi ali njihova količina presega dopustno mejo (13. člen);
10. če pripisuje živilu zdravilno lastnost v smislu preprečevanja, zdravljenja ali ozdravljenja bolezni, ali jih oglašuje na način, ki bi lahko potrošnika zavedel v zmoti glede sestave, lastnosti, namena uporabe ali delovanja živila (14. člen);
11. če v proizvodnji in prometu živil nima vzpostavljenega notranjega nadzora (17. člen);
12. če inšpekcijskim organom ne omogoči izvajanja nadzora, oziroma ne da količine živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom, potrebne za odvzem vzorca, ali podatkov o snoveh, uporabljenih za njihovo proizvodnjo (20. člen);
13. če ne vloži zahteve za pregled pošiljke pri pristojnem inšpektorju, ali ne predloži certifikata za uvoz živila živalskega izvora (24. člen);

14. če ravna v nasprotju z ukrepi, odrejenimi z odločbo inšpekcijskega organa (27. člen).

Z denarno kaznijo od 200.000 tolarjev do 3.000.000 tolarjev se kaznuje posameznik, ki stori prekršek v zvezi z samostojnim opravljanjem dejavnosti, če stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

Z denarno kaznijo od 30.000 tolarjev do 250.000 tolarjev se kaznuje za prekršek odgovorna oseba pravne osebe, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

35. člen

Z denarno kaznijo 250.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, ki se ukvarja s proizvodnjo ali prometom živil, če pri delu z živili zaposli osebe, ki nimajo ustrezne strokovne usposobljenosti in ustreznega zdravstvenega pregleda, če kršijo osnovno načelo higiene pri delu z živili ali pravila osebne higiene, snažnosti delovnih oblek oziroma ne nosijo predpisane delovne obleke in obutve, snažnosti delovnih ali stranskih prostorov, priprav, naprav, opreme ali pribora za delo in opravljanje storitev in s tem ogrožajo higieno proizvodnje ali prometa z živili ali higieno opravljanja storitev (3., 4. in 5. člen).

Z denarno kaznijo 150.000 tolarjev se kaznuje posameznik, ki stori prekršek v zvezi s samostojnim opravljanjem dejavnosti, če stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

Z denarno kaznijo 80.000 tolarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba pravne osebe in posameznik, ki dela neposredno v proizvodnji ali prometu z živili, če stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

Pristojni inšpektor izreče in izterja na kraju prekrška denarno kazen za prekršek iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena od tistih, ki so ta prekršek storili.

XI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

36. člen

Izvršilni predpisi po tem zakonu se izdajo v dveh letih po njegovi uveljavitvi.

Vlada Republike Slovenije ustanovi Urad za prehrano v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Svet za živila in prehrano se ustanovi pri Ministrstvu za zdravstvo v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.

37. člen

Pravne in fizične osebe, ki opravljajo proizvodnjo in promet z živili in izdelki ter snovmi, ki prihajajo v stik z živili, morajo uskladiti svojo dejavnost glede pogojev za zagotavljanje zdravstvene ustreznosti, oglaševanja in nadzora zdravstvene ustreznosti živil oziroma izdelkov in snovi, ki prihajajo v stik z živili po tem zakonu in izvršilnih predpisih, izdanih na njegovi podlagi, do 31. 12. 2002.

38. člen

Laboratorije iz 22. člena tega zakona imenujeta minister, pristojen za zdravstvo in predstojnik veterinarske uprave do 31. 12. 2002.

Laboratorije iz 23. člena tega zakona določi minister, pristojen za zdravstvo v soglasju z ministrom, pristojnim za veterinarstvo in ministrom, pristojnim za kmetijstvo in prehrano, do 31. 12. 2002.

Do imenovanja laboratorijev iz prejšnjega odstavka opravljajo preskušanje živil ter izdelkov in snovi, ki prihajajo v stik z živili, javni zavodi, ki imajo pooblastilo za opravljanje analiz in superanaliz živil in predmetov splošne rabe.

39. člen

Do izdaje predpisov iz 36. člena tega zakona se uporabljajo naslednji izvršilni predpisi, kolikor niso v nasprotju s tem zakonom:

– pravilnik o zdravstveni ustreznosti pitne vode (Uradni list RS, št. 46/97, 52/97 – popravek, 54/98 in 7/00);

– pravilnik o načinu odvzemanja vzorcev in metodah za laboratorijsko analizo pitne vode (Uradni list SFRJ, št. 33/87);

– pravilnik o pogojih glede zdravstvene neoporečnosti predmetov splošne rabe, ki smejo v promet (Uradni list SFRJ, št. 26/83, 61/84, 56/86,

– pravilnik o metodah za določanje pH vrednosti, količine lepotilnih sredstev za obraz in telo in za določanje njihove mikrobiološke neoporečnosti (Uradni list SFRJ, št. 46/83);

- pravilnik o količinah pesticidov in drugih strupenih snovi, hormonov, antibiotikov in mikotoksinov, ki smejo biti v živilih (Uradni list SFRJ, št. 59/83 in 79/87);
- pravilnik o pogojih, ki jim morajo glede mikrobiološke neoporečnosti ustrezati živila v prometu (Uradni list SFRJ, št. 45/83 in 43/89, Uradni list RS, št. 39/92);
- pravilnik o metodah mikrobioloških analiz in superanaliz živil (Uradni list SFRJ, št. 25/80);
- pravilnik o kakovosti aditivov za živilske izdelke (Uradni list SFRJ, št. 39/89 in 22/90 – popravek);
- pravilnik o pogojih glede zdravstvene neoporečnosti dietetičnih živil, ki se smejo dajati v promet (Uradni list SFRJ, št. 4/85 in 70/86);
- navodilo o načinu jemanja vzorcev živil in predmetov splošne rabe za analize in superanalize (Uradni list SFRJ, št. 60/78);
- odločba o zdravstvenih in drugih organizacijah združenega dela, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje superanaliz živil in predmetov splošne rabe (Uradni list SFRJ, št. 25/80 in 4/83);
- odločba o določitvi organizacij združenega dela, ki izpolnjujejo pogoje za sistematično preiskovanje kontaminacije z radioaktivnimi snovmi (Uradni list SFRJ, št. 40/86);
- odredba o določitvi organizacij združenega dela, ki preizkušajo živila (Uradni list SRS, št. 25/88, 39/88 in 25/89, Uradni list RS, št. 46/90);
- pravilnik o higienskih in sanitarno tehničnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati objekti za pripravo in delitev hrane (Uradni list SRS, št. 6/90 in Uradni list RS, št. 5/93);
- pravilnik o zagotavljanju higienske neoporečnosti živil rastlinskega izvora in pripravljenih jedi ter kruha in peciva med prevozom (Uradni list SRS, št. 17/85);
- pravilnik o tečajih in izpitih za pridobitev osnovnega znanja o higieni živil in o osebni higieni za osebe zaposlene v proizvodnji ali prometu z živilo (Uradni list SRS, št. 17/85 in 8/89);
- pravilnik o posebni delovni obleki in obutvi oseb, ki prihajajo pri opravljanju svojih del in nalog v proizvodnji ali prometu v neposreden dotik z živilo (Uradni list SRS, št. 35/82);
- pravilnik o higienskih in sanitarno-tehničnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati prodajalne živil živalskega izvora (Uradni list SRS, št. 22/76 in Uradni list RS, št. 47/92).

40. člen

V enem letu po uveljavitvi tega zakona preneha veljati zakon o zdravilih (Uradni list RS, št. 9/96 in 19/96 – popravek) v delu, ki določa, da se kot zdravila štejejo tudi dietetični izdelki s terapevtsko indikacijo – izdelki z odstranjenimi specifičnimi aminokislinami, brezglutenski in drugi dietetični izdelki za zdravljenje presnovnih motenj.

41. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati zakon o zdravstvenem nadzorstvu nad živilo (Uradni list SRS, št. 17/75 in 42/86) in se preneha uporabljati zakon o zdravstveni neoporečnosti živil in predmetov splošne rabe (Uradni list SFRJ, št. 55/78 in 58/85).

42. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 530-02/99-2/3

Ljubljana, dne 31. maja 2000.

Predsednik
Državnega
zbora
Republike Slovenije
Janez Podobnik, dr. med. l. r.

ZZUZIS je potrebno brati skupaj z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilo (ZZUZIS-A). Najdete ga na spletnih straneh Media Foruma.